

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče 7, levo. — Telefon št. 77. — Naročnina 2 din. na mesec. — Posamezna številka stane 50 para. — Inserati po dogovoru. — Rokopisov ne vračamo. — Poština plačana v gotovini.

CENJENI NAROČNIKI!

Neznosna draginja, ki ima za posledico tudi znatno podražitev tiska, nas je prisilila, da s 1. julijem zvišamo naročnino našemu listu za 1 Din na mesec, tako da stane sedaj list 3 dinarje mesečno.

Prepričani smo, da nam bo vsak naročnik pripoznal ta povišek in ostal kljub temu še nadalje zvest.

Mi pa bomo skrbeli, da bo list uspeval in postal prvovrsten.

Prosimo pa, pridobivajte nove naročnike! Vsak somišljenik NSS ali član NSZ naj bo naš naročnik!

Uprava in uredništvo.

Na deželo.

Ljubljana, dne 30. jun. 1922.

Ko govori socializem o delavskem razredu, ima v mislih pred vsem industrijsko delavstvo. To je popolnoma naravno; moderna industrija je ustvarila maso delavstva in kar pride na prvi pogled za delavsko gibanje najbolj v poštev, je to, da je nakopičila te delavske mase v posameznih industrijskih centrih. V teh centrih, kjer tičita skupaj neizmerno bogastvo in z njim združeno razkošje ter brezpravno, ubožno in do skrajnosti izkoriščano delavstvo, je delavstvo tudi za reforme in socialistični družabni red, ki naj odpravi vse te krivice, najbolj dovzetno. In v resnici opazujemo do preobrata uspešno socialistično gibanje le v državah z razvito industrijo in z njo združenim številnim delavstvom. Marx sam govori vedno le o delavskem razredu, ki ga identificira z industrijskim delavstvom. Prav za prav le o industrijskem proletariatu govori cela teorija socializma do najnovejšega časa. Ne da se tajiti, da se je poskušalo pridobiti za socialistične ideje tudi poljedelski proletarijat. Toda ti poskusi so se večinoma ponesrečili. In socialna demokracija se je vedno bolj vživela v misel, da zadostuje za upeljavo soc. družabnega reda, razredna zavednost industrijskega proletarijata. Vojne in povojne izkušnje pa so dokazale, da je bila ta misel socialne demokracije napačna. Napačna vsaj v toliko, kolikor ne pride v poštev diktatura, temveč mirna evolucija, ki jo imajo danes v svojih programih socialno demokratske stranke vseh kulturnih narodov.

Ako bi ostalo mnenje, da se pod razredno zavednim delavstvom razume le industrijsko delavstvo, merodajno tudi po preobratu, bi bil socializem za dežele, ki nimajo razvite industrije in s tem seveda tudi ne številnega delavstva, naravnost nemogoč.

In vendar je stvar popolnoma druga. Dogodki po vojni so dokazali, da je sicer industrijsko delavstvo gonilna moč v socialnem gibanju, da pa samo ni v stanju dati družabnemu redu stalne izpremembe. Do tega sklepa so prišli najresnejši možje, ki imajo vpogled v mednarodno soc. gibanje. Številnost in pomembnost poljedelskega proletarijata sta uspešnem soc. gibanju ravno tako potrebna, kakor industrijski proletarijat. Šele s pomočjo številnega poljedelskega proletarijata bo mogoče resno govoriti o uspešni evoluciji današnjega družabnega reda.

Jugoslavija je poljedelska država. Kmeti element v naši državi je tako močan, da se preko njega ne bo moglo ničesar zgoditi. Vse današnje meščanske politične stranke skušajo temeljiti na kmetem ljudstvu. Temu primerno so se vrgle vse te stranke z njim lastno demagogijo na deželo. Naravno je, da te stranke

Vsebina:

Umor nemškega ministra. — Zadeva s princem Jurjem. — Dr. Žerjavova demisijska sprejeta. — Preobrat v hrvatski politiki? — Dnevnik ruskega vojnega ministra Suhomlinova za časa svetovne vojne. — Proslava 10 letnice NSZ v Litiji.

ne ločijo kmetijskega sloja v posestnike in proletarijat, temveč da hočejo najti obema tema slojema, ki sta si silno nasprotna, skupno mesto. Tukaj mora poseči vmes narodni socializem in na ves glas zatrobiti po naših poljanah, da skupnega interesa med kmetom posestnikom in poljedelskim delavcem ni in ga tudi biti ne more. Delavec bo vedno tisti, ki bo plačeval vse račune, ako se politično popolnoma ne loči od kmeta posestnika.

Naš poljedelski proletarijat je bolj bistrumen, kakor se to navadno misli. On hitro spozna svoje interese. Treba mu je le dobro raztolmačiti njegov brezupni položaj in povedati, da bi bilo lahko drugače, da ima sam v rokah tisto čudežno moč, ki mu more pomagati.

In število našega poljedelskega proletarijata je ogromno, tako ogromno, da ako ga zbudimo, izgine popolnoma tista pravljica o kmetiškem številnosti in NSS postane lahko najštevilnejša in najmočnejša stranka v naši državi.

Razmere so ugodne, priložnost je dana, treba le delavnosti in neomejenega zaupanja v bodočnost in zmaga ne bo izostala.

Položaj naših beguncev.

(Iz govora poslanca A. Brandnerja — po stenografskem zapisniku.)

(Konec.)

Lansko leto v tem času sem vprašal gospoda finančnega ministra, ali je voljan, da dá slovenskim beguncem iz Primorja in iz Koroške, ki so potrebni, istotako podporo, kakor jo da ruskim beguncem. Rekel sem: nisem proti temu, da dobijo podporo Rusi, ali istočasno imamo mi vsaj toliko, če ne še več pravice, zahtevati, da se dá isto tako dobra podpora tudi našim slovenskim beguncem. Čuli ste, da je gospod finančni minister izjavil na tem mestu, da bo denar za ruske begunce vedno na razpolago in da se bo država brigala za te begunce. To je odločno naglašal. Ni pa našel niti besedice za naše slovenske begunce. Ko je pozneje gospod minister odgovarjal na moje vprašanje, če je voljan na isti način postopati proti našim beguncem kakor proti ruskim, je rekel, da naša država že postopa na isti način. Nekoliko dni po tem odgovoru smo pa doživeli, da so se v Sloveniji ukinile vse podpore, in da se je begunsko taborišče v Strnišču razpustilo. To, gospod minister, ni bilo nikakor v skladu z Vašim obetanjem (Minister dr. Krstelj: »Nisam ja tega učinil!«) In kar se tiče služb, ste pozabili, gospodje, da so ruski begunci dobili službe posebno ob mejah. Tam ste jim pustili za stražo, a naši slovenski begunci niso mogli priti do nobene službe. Skrbeli ste bolj za ruske begunce nego za slovenske. Pri tem je razlika tudi v tem, da ti begunci iz Rusije niso taki veliki reveži, kakor naši slovenski s Koroške in iz Primorja, kajti kdor od naših beguncev ima imetje, ne reflektira na podporo in je za take tudi mi ne zahtevamo. Mi zahtevamo podporo samo za tiste, ki brez nje ne morejo živeti, ne morejo dobiti službe, zahtevamo jo pa zlasti za stare onemogle ljudi, ki drugače absolutno ne morejo izhajati.

Tukaj ste pokazali, da imate več srca za Ruse nego za Slovence, dasi bi Vam morali biti Slovenci bliže. Jaz

vem, da je vzrok temu edino le to, ker ste Vi po mišljenju bližje Rusom nego Slovincem s Koroške in iz Primorja. (Klici: »To ni istina!«)

Fakta so, da ste podpirali Ruse in Vranglovce ob mejah. To jasno dokazuje, da so za nje službe, a da ni služb za naše ljudi. (Odobranje na levi. Klici iz središča: »Dokažite konkretne slučaje!«) Takih konkretnih slučajev imate pri ministrstvu za socialno politiko vse polno; treba je samo, da se tja potrudite.

Gospodje! Če bomo mi na ta način postopali z našimi begunci, mislim, da bo to prav slaba propaganda za priključitev onega ozemlja k naši državi. Kajti to so, kakor sem že rekel, najboljše naši ljudje, in zato je treba tem ljudem iti, kolikor mogoče, na roko.

Višek vsemu pa tvori Vaše postopanje s penzionisti. Tudi v tej stvari sem že imel posla. Ne gre se samo za delavce iz puljskega arzenala, ampak tudi za druge penzioniste iz neosvobojenega ozemlja, ki so optirali za našo kraljevino, pa niso dobili ne penzije, ne doklad. Že takrat bi jim morala država izplačati penzijo in doklade, ko so dokazali, da so vložili optijske prošnje. Če bi bile te prošnje odbite, bi mogla naša država od Italije, oziroma od Nemške Avstrije zahtevati, da se ji to povrne, ker imajo vsi ti vpojenci, ki so služili v stari Avstriji, ki so si tam pridobili pravico do penzije, pravico, da dobijo to penzijo ali od naše države ali od Italije ali od Avstrije, kratkoma od ene izmed teh držav, ki so nastale po razpadu Avstrije. Oni imajo to pravico. Ena ali druga država jim mora to dati. In naša država bi jim morala že takrat, ko so vložili prošnjo za opcijo, ko so to dokazali s potrdili, izplačati penzijo in draginjske doklade. Kajti oni ne morejo živeti brez sredstev. Toda naša država ni tega niti pozneje storila, ko so bile optijske prošnje ugodno rešene — po več mesecih seveda. Trajalo je jako dolgo, predno so bile optijske prošnje rešene. Nekateri so čakali po 10 mesecev in tudi po celo leto. A ko so bile te prošnje rešene, se je gospod finančni minister postavil na stališče, da je to stvar, ki še ni regulirana itd. V tej zadevi sem stavil na gospoda finančnega ministra vprašanje, a on mi je odgovoril, da mora dobiti potrebne podatke, potem šele mi more odgovoriti na to. To je jako čudno od gospoda ministra, da potrebuje podatke za stvari, ki so vsakemu najmlajšemu politiku jasne kakor beli dan.

To je jasno, da bi morala naša država tem, katerih opcije je sprejela, ki so s tem postali naši državljani in ki so si pridobili pravico do penzije v stari Avstriji, izplačati penzijo in draginjske doklade. Toda naša država to zavlačuje, a ti reveži umirajo lakote, ker ne dobe od države tega, kar jim gre.

S trenutkom, ko je naša država sprejela opcije, je sprejela tudi vse dolžnosti in bi morala začeti z izplačevanjem.

V tej stvari so se sklenile konvencije v Rimu in morebiti se je gospod minister postavil na stališče, da te konvencije še niso podpisane od naše države. Je pa popolnoma postranska stvar, če so podpisane ali ne. Če se tudi pripeti, da bi naša država plačala nekaj, kar bi morala plačati Italija, se bo to poravnalo pozneje. Znano mi je, da je napravilo na konferenci v Rimu jako mučen utis na delegate drugih držav, ker naša država tako postopa in da so

se od vseh strani pritoževali nad takim postopanjem.

To, vidite, je pogrešeno in mi moramo to obsojati. Na tak način se v pravno urejeni državi ne bi smelo postopati. Vsi imamo danes utis, dasi smo na papirju pravna država, da v resnici nismo pravna država. Človek ne more imeti občutka, da smo pravna država, če na tak način postopamo, če z našim postopanjem bijemo v obraz vsem obstoječim zakonom. To je samovolja od strani posameznih gospodov, ki sedijo v vladi. Parlament, skupščina lahko govori, kolikor hoče, ti gospodje se na nas malo ozirajo. To je, kakor je bilo že nekoč rečeno, navadna parada in morda ima gospoda zabavo pri tem, ko sliši kako se ta ali drugi jezi in kritizira. Gospoda v vladi se za to kratkoma ne zmeni, skupščina je prišla radi tega ob vsak ugled, ker ne zna prisiliti svojih ministrov, da postopajo tako, kakor je treba. Za Vas je evangelijski, kar reče minister: če reče da, glasujete z njim, če reče ne, glasujete proti.

To ni prav. Vi bi morali poslušati tudi tiste, ki niso ministri. V drugih državah se dogaja, da se vlade menjajo, če ministri ne postopajo pravilno. Tako je baš v zadnjem času padla vlada na Grškem (Dr. Milan Korun: »Pri nas padajo vlade v klubih! Tam se sklene: ti si bil že dosti dolgo minister, sedaj hočem biti jaz!«) V drugih državah se izglasuje nezaupanje takim vladam. Pri nas niti na misel ne pride nikomur, da bi to zahteval. (Odobranje na levi.) Vi ste, gospodje, na ta način dovedli naš parlament tako daleč, da se po vsej pravici lahko imenuje samo glasovalni aparat in nič drugega. Zadnji žandar na cesti nima več respektja pred narodnimi poslanci. Če mu narodni poslanec pokaže svojo legitimacijo, ni to nič. Narodna skupščina ne uživa nikjer več nobenega respektja. Tako se je zgodilo, da so narodnega poslanca Dobnika žandarji pregnali od okna njegove lastne sobe, kjer je hotel gledati spreved povodom kraljeve svatbe. Ko je pokazal svojo legitimacijo, je žandar rekel, da je ne prizna. Zadnji žandar torej nima več nobenega respektja pred narodno skupščino in to po krivdi vladine večine.

To, vidite, je absolutizem v pravem pomenu besede in če še tako zavračate te naše trditve. To je absolutističen režim, to je skrajni absolutizem. Imel bom še priliko dokazati, da je to absolutizem. Danes nečem govoriti o tem, kako Vi spoštujete zakone. (Minister dr. Krstelj: »Govorite o beguncima!«) To je vse v zvezi z begunci. Kaj nam pomaga, ako mi govorimo in Vi odgovarjate, če pa ne storite svoje dolžnosti napram narodu. Vidite, Vi niste izpolnili zahtev, ki Vam jih je stavil gospod kolega Golouh. (Minister dr. Krstelj: »To je teško!«) Za Vas je to vprašanje postranske važnosti. Zato pravim, da bi bilo treba, da Vas Vaši poslanci prisilijo, da drugače postopate. Drugače ne nosite odgovornosti samo Vi, ampak vsi poslanci Vaše stranke.

Gospodje! Vprašanje, za katero gre, je tako važno, da bi ga Vi absolutno ne smeli prezirati. Vi morate temu vprašanju posvetiti vso pozornost. To mi od Vas zahtevamo. Če tega ne boste storili, bomo pri vsaki priliki govorili o Vašem absolutizmu in o Vaši samovolji ter delali med narodom na to, da bo čimprej konec tej samovolji in temu absolutizmu. (Odobranje in ploskanje na levi.)

Predsednik dr. Ivan Ribar: Ima reč x. poslanik Ethin Kristan.

Malomarni ministri.

»Poslanec tov. Brandner je na seji narodne skupščine dne 19. junija protestiral proti malomarnosti nekaterih ministrov, ki ne vrše svoje dolžnosti, kakor bi bilo potrebno. Taki protesti se smejo v smislu poslovnika govoriti samo pet minut, a tov. Brandner je kljub opominu predsednika skupščine govoril naprej, da da s tem tem večji poudarek svojemu protestu. Tako bo postopal tudi z naprej, da s tem prisili malomarne ministre, da vrše svoje dolžnosti. Iz odgovora, ki ga je dal predsednik skupščine tov. Brandnerju pa se jasno vidi, kako malo se gospodje ministri ozirajo celo na urgence od strani predsednika skupščine. To je mogoče zategadelj, ker se v poslovniki ni postavila točka, da se imajo kaznovati oni ministri, ki zanemarjajo svojo dolžnost, kar je zahteval posl. tov. Brandner o priliki debate o skupščinskem poslovniku. V tem slučaju bi imel predsednik skupščine neko sredstvo, s katerim bi lahko osiro nastopil proti ministrom, sedaj ga pa nima, razven opominov, na katere pa se ministri prav malo ali nič ne ozirajo. Zato se nam zdi pametno, da jim je tov. Brandner začel nagajati s tem, da jih pri vsaki priliki pokliče na odgovor. Mi prinašamo tozadevni govor tov. Brandnerja zato, da naši somišljeniki vidijo, kake razmere vladajo v našem parlamentu in kako se morajo naši poslanci boriti za pravico.«

(77. seja Narodne skupščine. Po stenografskem zapisniku.)

Anton Brandner: Gospod predsednik! Nekateri gospodje ministri postopajo proti nam poslancem iz opozicije tako, kakor bi bili mi poslanci druge vrste. Dočim do danes še nikdar nismo čuli, da bi se bili poslanci vladnih strank pritoževali nad ministri radi tega, ker ne odgovarjajo na poslanska vprašanja in interpelacije, imamo mi poslanci iz opozicije skoro vsak dan take pritožbe. Proti takemu postopanju moram odločno protestirati. Da je moj protest opravičen, temu so dokazi nastopna dejstva.

15. januarja t. l. sem vložil upit na gospoda ministra notranjih zadev radi neke naredbe notranjega ministrstva, ki se je tikala potnih listov. S to naredbo so bili zlasti prizadeti politični begunci radi tega, ker je bil v naredbi stavljen rok, do katerega morajo vsi tuji državljani imeti potne liste, sicer da bodo iztirani iz države. Tu so bili posebno prizadeti politični begunci naše narodnosti, ker na eni strani niso mogli dobiti iz Italije in Avstrije potrebnih dokumentov, na drugi strani pa niso imeli potrebnega denarja za takse; policija jim je zagrozila, da jih iztera preko meje, kar bi pomenilo največji škand

dal. Jaz sem v tej stvari interveniral pri gospodu ministru...

Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): Gospodine poslaniče, to nije upit na Predsedstvo, već upit na nadležnog Ministra.

Anton Brandner: Gospod predsednik, stvar se tiče v toliko predsedstva, ker bi mi bil gospod minister moral odgovoriti na vprašanje v roku enega meseca in gre torej za kršenje poslovnika po ministru. Kajti § 70 določa:

»Ako pitač traži usmeno odgovor mora mu ga ministar dati u roku od 3 dana, a pismeni odgovor u roku od 8 dana. Ako je pa potrebno prikupljanje podataka, u roku od mesec dana.«

Moj upit je bil stavljen v dostojni obliki. Kljub temu pa gospod minister še do danes nanj ni odgovoril, čeprav sem gospoda ministra osebno na to opozoril. Bil sem tako lojalna, da sem ga opozoril, čeprav to ni bila moja dolžnost.

Drugo vprašanje sem stavil dne 31. januarja na gospoda predsednika ministrskega sveta v zadevi protidržavnega delovanja kneza Windischgrätza. Gospod minister mi na to vprašanje ni odgovoril.

Prvo vprašanje, ki sem ga stavil na gospoda ministrskega predsednika, se je glasilo: Ali je gospodu ministru predsedniku znano protidržavno delovanje kneza Windischgrätza? Drugo vprašanje se je pa glasilo: Zakaj je bil kljub temu knez Windischgrätz sprejet v avdienci pri Njegovem Veličanstvu kralju?

Jaz sem gospoda ministrskega predsednika osebno prosil, da mi pove razlog, zakaj ne odgovarja na to vprašanje. Gospod ministrski predsednik je rekel, da mi lahko na prvo vprašanje odgovori, kadar dobi podatke; glede drugega vprašanja mi je pa rekel, da mi ne more odgovoriti, ker je to stvar kralja, koga on sprejme v avdienci, ne pa stvar vlade.

Jaz mislim, da je v vsaki parlamentarni državi vlada odgovorna za kraljeve čine in za vsako njegovo izjavo; zato smatram za napačno stališče, na katero se je postavil gospod ministrski predsednik, češ, da ni njegova dolžnost, da mi odgovori na drugo točko mojega vprašanja.

Gospodje! Zato hočem jaz porabiti to priliko in na tem mestu odgovoriti na to vprašanje, ker gospod ministrski predsednik po svoji lastni izjavi neče odgovoriti. Kajti gre za važno stvar, gospodje. Knez Windischgrätz je namreč pri nas delal na to, da se meja proti Italiji ne potegne tako, kakor odgovarja njegovim osebnim interesom in interesom Italije. On je bil v zvezi z italijansko emisijo in z italijanskimi fašisti. On je podpiral tam cel štab italijanskih in avstrijskih emisarjev...

Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): Gospodine poslaniče, dozwoljavam si Vas opozoriti, da je za upit na Predsedništvo dozwoljeno samo pet minuta govoriti.

Anton Brandner: Prosim, če bi mi bil gospod ministrski predsednik odgovoril, bi bil takrat imel pravico govoriti 5 minut. Gospod predsednik ministrskega sveta je pa rekel, da mi ne more odgovoriti. Zato mislim, da imam pravico, da govorim sedaj 5 minut več.

Knez Windischgrätz je torej imel pri sebi vse polno italijanskih in avstrijskih emisarjev. Jaz sem to v svojem upitu dokazal, pa je vendar prišel knez Windischgrätz kot protidržaven element v Beogradu in je bil na priporočilo vlade sprejet pri kralju v avdienci. Za to avdienco je torej odgovorna vlada.

Knez Windischgrätz je bil vrhu tega sprejet pri ministru za agrarno reformo. Sedaj je znano, kaj je tam delal, ker je bil med tem izmenjan sekvester, ki je ščitil državne interese, namreč gospod Ristić. O tej stvari je vložena interpelacija in bo pri tej priliki mogoče o njej obširneje govoriti. Jaz samo konstatiram, da je velika krivica, da se je ta človek sprejel v Beogradu kot »persona grata«, je nemški knez, ki je že v Avstriji tlačil naš narod. Velika krivica je, da se je postavila vlada na njegovo stališče in proti interesom tamošnjega naroda. Mislim, da bi se morala vsaka vlada ozirati na to, da je treba na meji narod zadovoljevati in stati z njim v stiku, pod nobenim pogojem pa ne protežirati nemškega kneza. Kajti ta gospod ima interes na tem, da je v Beogradu »persona grata«. Zato da izgrava agrarno reformo. Pri tej priliki konstatiram, da se pri nas v Sloveniji doslej niti na enem veleposestvu nemških grofov in knezov ni izvedla agrarna reforma.

Ako je Njegovo Veličanstvo kralj sprejel kneza Windischgrätza v avdienci, je po mojem mišljenju za to odgovorna vlada. Kajti knez ne reprezentira nikoga, on reprezentira samo samega sebe, nima pa za seboj naroda. Po naši ustavi plemstvo ne postoji...

Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): Gospodine poslaniče, molim Vas, da se držite poslovnika. Što vi sada govorite, ne spada u upit na predsedništvo.

Anton Brandner: Gospod predsednik, zdi se mi potrebno, da stvar nekoliko obrazložim. Sicer pa prosim skupščino, da odloči, ali smem govoriti ali ne. (Čujejo se glasovi: »Neka govori!«)

Po naši ustavi torej nimamo plemstva in zato knez Windischgrätz ni mogel biti pri kralju sprejet morebiti kot kak plemič. Zato je bila velika napaka od vlade, da je prišlo do te avdience. Radi tega je tudi

treba tu v skupščini o tem izpregovoriti, da bo narod videl, da se v Beogradu s tem dejanjem vlade vsi ne strinjajo in da so v Beogradu ljudje, ki to obsojajo. To je narod tuji pričakoval. Ker pa gospod ministrski predsednik neče odgovoriti na moje vprašanje, ne more dobiti narod zadoščenja, ki je v tem slučaju potrebno.

Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): Pet minuta je već davno prošlo. Molim vas, da izvolite završiti. (Konec prih.)

Politične vesti.

Princ Jurij. V zadnjem času se naši listi silno mnogo pečajo s kraljevim bratom princem Jurjem. Enkrat vlada trdi, da je duševno bolan, potem zopet, da ni bolan. Nato se je čulo, da so ga spravili v Franciji na varno, pa zopet govore, da to ni res. Da, naša vlada skrbi za ugled naše države in od nje toliko ljubljene kraljeve hiše, toda kakor se vidi, samo tedaj, če to kaj »nese«; in če že ne več, vsaj »lentu svetog Save«. Zadeva s princem Jurjem postaja mučna, to perilo se pere pred celo evropsko javnostjo in da pri tem ugled naše države ni nič pridobil, je jasno. Evropa brije iz nas norce. Toda kaj to briga naše radikalce in demokrate, oni so vajeni še hujših škandalov. Samo, da se »nešto zaradi«.

Čegav je veleselj? V Zagrebu se vrši te dni veleselj, ki je dobro urejen in kaže jako lepe uspehe. Sedaj pa je nastalo naenkrat vprašanje, kdo ima zasluge za ta veleselj. Glavno glasilo srbske radikalne stranke »Samouprava« je pisala, da gre zasluga celi državi. To pa je Hrvate silno razburilo, kajti umevno je, da smatrajo oni ta uspeli veleselj kot eminentno hrvatsko zaslugo. In skočili so si v las. Vlada se je sicer pošteno trudila, da bi ta veleselj če le mogoče onemogočila, pri najboljši volji ji pa ni uspelo. Naj bi ji bratje Hrvati prepustili vsaj to zaslugo.

Preobrat v hrvatski politiki? Zagrebški »Jutarnji list« je prinesel dolgo razpravo znamenitega Hrvata, o hrvatski politiki. V tem spisu se ostro obsoja dosedanja hrvatska politika, ki je obstojala večinoma v tem, da hrvatski poslanci niso šli v Beograd in niso sodelovali v parlamentu. To Hrvatom, tako pravi pisec, ni nič koristilo, pač pa so imeli od tega ogromno škodo. Dejstva so tukaj in preko teh dejstev ne more iti nikdo. Prvo znamenito dejstvo je, da obstoja država SHS. Ne samo, da je narod hotel to državo, je ona vstvarjena tudi z voljo vseh velesil in ni je moči na svetu, ki bi mogla danes delati proti volji velesil. To naj si Hrvati zapomnijo. Po tem naj se Hrvati pa tudi ravnaajo. Drugo znamenito dejstvo je, da je naša uprava skrajno zanemarljiva. Pisec pravi, da mu je tožil neki domoljubni Srbin, da je uprava naše države slabša, kakor nekdanja turška uprava v Ma-

Parada rdeče armade.

V sledečem prinašamo sliko novega sovjetskega militarizma, ki se je izcimil po in okoli Trockija.

Šele po 5. letih se je odločila sovjetska vlada, da zapriseže svojo armado. Prisega se je izvršila 1. maja 1922. Moskovske ulice že dolgo let niso videle toliko števila in tako veselo razporeženega ljudstva, kakor na dan 1. maja. Pripoznati se mora, da je napravil ta dan proletarskim masam velikansko veselje. O kakem pritisku ni bilo govora, in čutilo se je posebno, da imajo delavci, uradniki sovjetske vlade in vojaški velik interes na tem, da ostane sovjetska vlada pri vsej svoji moči ter da se ustali vpeljani družabni sistem.

Največji dogodek dneva pa je bila parada na rdečem trgu, ki se je začela ob polu 12. uri. Že ob 8. je prikorakalo na trg 200.000 vojakov. Vsi vojaki brez izjeme, so bili naravnost krasno oblečeni. Imeli so popolnoma nove uniforme. Rdeče hlače, zelene ali sive srajce s tremi rdečimi ali temno modrimi trakmi na prsih. Na glavah so imeli vsi enaka, čeladama podobna pokrivala. Pri-

sostvovali so diplomati vseh držav (na čast Pašiću bodi povedano, da Jugoslavija kakor povsod drugod tudi tukaj ni bila zastopana), žurnalisti in filmski operatorji. Ob 11. uri 2) minut je stopil iz staroslavni vrat kremelske palače Trocki in obkorakal vojaške vrste, ki so ga pozdravljale z velikanskim navdušenjem. Potem je stopil na govorniški oder in govoril dolg, političen govor. Govoril je jako počasi in razločno. Skoraj milijon ljudi je sledilo tiho in pazno njegovim besedam. Ko je Trocki končal, ja zaukazal glasno svojemu adjutantu, da da znamenje za »rdečo prisego«. Zatrobilo je 15 šrebernih rogov. Zadoneli so bobni in Trocki je izjavil s povzdignjenim glasom: »Pozivljam vsakega člana rdeče armade, da glasno ponovi besedilo rdeče prisego.« In začel je. Po vsaki tretji besedi je ponovilo 200.000 glasov izrečeni stavek. Ko je bila prisega končana, so zasvirali »Internacionalo«, kanoni so zagrmeli, od vseh strani so prileteli zrakoplovi in veselja ni hotelo biti konec. Potem se je začel pregled krdel, čisto po starem vzorcu. Trocki se je postavil na čelo svojega štaba in polk za polkom je korakal mimo

njega. Pozdravljal jih je glasno in vsakemu je povedal kaj novega. Vojaki so mu odgovarjali z glasnimi hura klici. Ko so odkorakali komandanti posameznih polkov mimo Trockija, so zapustili polke in se pridružili oficirjem, ki so tvorili Trockijevo spremstvo.

Nekateri polki so vzbujali občo pozornost. Tako na primer polk »Čeke«, ki je imel posebno uniformo, poljski komunistični legionarji, katere je pozdravil Trocki v poljskem jeziku.

Šele po tretji uri popoldne je bila končana parada, ki je bila najsijajnejša prireditev sovjetske vlade. Še pozno zvečer se je videlo korakati po ulicah polke, ki so se vračali v svoje postojanke.

Suhomlinovi spomini.

Fronta ribjega lova.

Suhomlinov je bil carjev vojni minister za časa svetovne vojne. Kaj je delal ta čedni caristični vojni minister med vojno in kako se je brigal za dobrobit vojakov in svoje države, nam pove njegov dnevnik ki ga je pisal med vojno in ki izide te dni. V Berlinu izhajajoči list ruskih beguncev »Naka-

nunje« prinaša iz dnevnika nekaj izvlečkov, ki jih hočemo podati tudi našim čitateljem, da izvedo, kakega državotvornega duha so bili »junaki« caristične Rusije v vojnih l. 1914—1917.

27. juli. Nemci se razširjajo, kakor gumijev obroč. Pa tudi obroči iz gumija imajo svoje meje, tudi ti lahko počijo. Trenutek ne sme biti zamujen. Zato so strategji.

28. juli. Med 3. in 4. uro sem lovil ribe: 6 postrv in še dve drugi ribi. Vreme je lepo, pa precej hladno.

29. juli. Vrnil sem se v Petrograd. Na neki železniški postaji je zgorelo 151 vagonov. Izvedel sem o velikih rabukah v dumi, nastopalo se je proti moji osebi. V tako strašnem času pomenijo taki nastopi podpiranje sovražnika.

30. juli. Čim bolj spoznavam ljudi, tembolj ljubim pse, je rekel nekoč pameten mož. Dam mu prav. Posebno velja ta izrek za Petrograd. Vsak dan čutim, da hujskajo proti meni ljudje, celo taki, ki so z menoj služili. Kako malo je pametnih ljudi.

31. juli. Na fronti se ni zgodilo nič nam v prid. Nemci triumfirajo v Varšavi. Pred rotovžem so imeli parado in razobesili svojo zastavo. Mislim, da

cedoniji in neverjetno zveni, vendar je resnično, da si prebivalstvo Makedonije želi nazaj pod turško gospodarstvo. Da pa je prišlo tako daleč so krivi Hrvati, ker niso hoteli sodelovati v parlamentu. Če bi se Hrvati posluževali druge politike, bi bilo izključeno, da bi mogli vladati Jugoslavijo ljudje, kakor Pašić, Pribičević, Žerjav itd. Tako pisec. Ali je to samo njegovo mnenje, ali je to morebiti mnenje, ki postaja na Hrvaškem merodajno, to bo pokazala bodočnost.

Žerjavova demisijska sprejeta. Ministrski svet je sprejel soglasno demisijsko, ki jo je podal minister dr. Žerjav. Za naslednika se še ne ve, vsekakor pa menda ne pride na vrsto prof. Reisner, kakor bi bilo po vsej pravici pričakovati. Kramer je rodil Kukovca, Kukovec je rodil Žerjava, Žerjav pa je rodil namesto Reisnerja polom z milijoni Jadranske banke. To je že prirojena smola.

Novi volilni red. Vlada je izdelala nov volilni red, ki je čisto verna slika naših bankanskih razmer. Saj kaj drugega od Pašića tudi ni bilo pričakovati. Vse opozicijske stranke so ostro nastopile proti temu volilnemu redu, ki je popolnoma prikrojen po željah radikalov in demokratov. E, pa da, utegne se zgoditi, da na vse zadnje niti ne bo pomagal volilni red, ker k radikalno-demokratskemu volilnemu redu spadajo še tudi radikalno-demokratski volilci, teh pa utegne popolnoma zmanjkati, vsaj v prečanskih krajih je to prav verjetno.

Neverjetno pa vendar mogoče. Pri bogu in »Slov. Narodu« je vse mogoče. Še ni dolgo kar je pisal, da je Pašić eden največjih državnikov, hvalil je vsegamočnega boga, da nam je podelil takega velikanu. Toda »Slovenski Narod« more biti tudi zloben, ali se mu to pripeti kar tako, kakor slepi kuni, da najde zrno, tega ne moremo konstatirati, ker se pa ta zlobnost prevečkrat dogaja, manjka najbrže nekaj v kolesih ali pa kar celo kolo. Toda to preiskovati ni naša stvar, saj je zbran okoli tega lista cvet slovanske inteligence. Ta list piše torej v številki z dne 27. junija, dobesedno tako: »Da so kasneje ozkogrudni in manj napredni elementi v Srbiji zadovoljni tako nerazmerno velik vpliv na državne posle nove tvorbe, temu je predvsem krivo slabo in neurejeno držanje in neudeležba državne politike s strani Hrvatov in Slovencev.« »Slov. Narod« je te vrste samo ponatisnil po Seton Watson-u, toda s ponatisom je hotel reči, da ima Seton Watson prav. Tisti ozkogrudni in manj napredni elementi v Srbiji pa niso nikdo drugi, kakor Pašić, Pribičević itd., za katere je ravno »Slov. Narod« zlomil že največ kopij in skušal natveziti, da so to napredni in širokogrudni ljudje. Stari smo postali, stari in s starostjo so prišle tudi vse bolezni in nadloge, tudi bomo čitali v »Slov. Narodu« zopet o velikem dr-

žavniku Pašiću, o njegovi naprednosti, itd. E, pa imamo še dobre časopise mi Slovenci, seveda samo »napredni«.

Svetovni pregled.

Umor nemškega ministra
dr. Walterja Rathenau-a.

Ljubljana, 30. jun. 1922.

V soboto zjutraj ob 9. uri je bil v Berlinu umorjen nemški zunanji minister dr. Walter Rathenau. Peljal se je z avtomobilom v urad. Med potjo mu pride nasproti drug avto, v katerem so sedeli trije mladi ljudje. Ta avtomobil je zapeljal tako proti onemu, v katerem je sedel Rathenau, da se je moral ustaviti. V trenutku so počili strelji, Rathenau je bil na mestu mrtev. Morilci so ušli s svojim avtomobilom ter jih še do danes niso prijeli.

Kaj se godi v Nemčiji. V kratkem času je to drugi politični umor. Lansko leto je bil umorjen minister Erzberger. Letos Rathenau in nemški monarhisti čisto odkrito govorijo, da jih pride v kratkem še več na vrsto. Predvsem groze ministrskemu predsedniku dr. Wirth-u.

Politični umori so vedno znak notranje državne bolezni. Pred vojno so se dogajali skoraj edino v Rusiji, tu pa tam tudi kje drugje, pa le malokdaj. V Rusiji pa, kjer so se vršili redno, so bili znak težke bolezni, katera je razjedala Rusijo in jo končno tudi uničila. Pod starim absolutističnim ruskim režimom se da tolmačiti politične umore, ki so bili večja ali manjša samoobramba do skrajnosti zatiranega naroda. Politični umori, ki se vrše v Nemčiji pa so vse nekaj drugega. Ti politični umori imajo svoj izvor v vladajočih nemških plemičev in nacionalcev. Ti ljudje so do skrajnosti razjarjeni, da se jim je odvzela vlada, ne morejo preboleti dejstva, da ima v nemški politiki danes delavstvo glavno besedo in da je to delavstvo v vsakem oziru ravnopravno z najožjimi aristokrati, knezi, grofi in baroni.

Nemško delavstvo s svojo močjo ni napravilo nič drugega, kakor da je upeljalo enakopravnost. In enakopravnost nemški mogotci nočejo. Z umori in krvjo jo hočejo zatreti. V Berlinu so pred kratkim ubili tudi ruski monarhisti ruskega demokrata. Ruski in nemški monarhisti so bratci, ki hočejo v imenu narodnosti zaslužiti svoje narode, toda ne pojde več. Voda teče vedno naprej in naprej! Tudi razvoj človeštva gre vedno naprej, kar je zgodovina pokopala, ostane zakopano. Ne bo več nemškega cesarstva, nikdar več ruskega carstva, če tudi pokajo revolverji in teče kri. S tem bo prišlo delavstvo le do prepričanja, da je treba to zalego, ki noče pravice, ki noče človeške enakopravnosti popolnoma zatreti.

Umorjeni Walter Rathenau ni bil socialist, bil je velekapitalist in bogataš. Toda bil je redka prikazen v vrstah

nimajo nič manj kakor uspehi in neuspehi na vojni fronti. O postrvah piše ravno toliko, kakor o padcu Varšave ali Ivangoroda. Ko se je vrnil iz Finske, kjer si je odpočil, ne da bi čital le en časopis, kakor to še ponosno zabeleži v dnevniku in ni imel več prilike pisati o ribah, je začel opisovati petrogradsko vreme.

Mi pa pristavljamo: Nas je strah pred našo bodočnostjo. Ruski sistem se je prenesel popolnoma v našo državo. Suhomlinov pri nas ne manjka, seveda se morejo držati le na najvišjih mestih. Dovolj nam priča to, kako se dela z našimi vojniki in da doživljamo v naši zunanji politiki poraz za porazom. Ako naši poslanci kritizirajo te stvari, pravijo ti naši Suhomlinovi, kakor je rekel carski Suhomlinov, da podpirajo sovražnike.

Ali se je čuditi, da je padla Rusija »z ljubljanim carjem vred«, kakor zrelo jabolko boljševikom v roke. In ali mislijo ti suhomlinovski Wranglovci, da bodo še enkrat zagospodarili s svojo korupcijo in popolno nezmožnostjo Rusiji. Presneto se motijo. Zgodovinski dogodki so zdrobili to koruptno gnezdo in nikdar več ne bo Suhomlinov komandiral in uničeval Slovanstvo.

buržuazije; jasno in odločno je rekel, da se toku časa ni mogoče ustavljati, da je treba dati delavskemu ljudstvu vse pravice; pripoznal je, da je socializem na pohodu.

Romunsko-francoska vojna zveza. Francija in Rumunija sta sklenili med seboj tajno vojno zvezo, ki je naperjena proti Rusiji. Francoska vlada se je zavezala, da bo skrbela za vso vojno opremo rumunske armade. Kakor se vidi Francozom žilica ne da miru; na vsak način hočejo biti še enkrat kje tepeni.

Poročila z dežele.

V Mariboru bi bilo potrebno več narodne zavednosti in ponosa. Dan na dan se citajo v naših listih novice, ki kažejo, da Nemci zopet ponosneje in samozavestneje dvigajo glave in da bi radi zopet igrali podobno vlogo, kakor so jo nekaj. Občinstvo se pritožuje čez vlado, ki jim je šla po prevratu in jim gre še sedaj bolj na roko, kakor je potrebno. Dasi je to resnica, vendar je iskati mnogo krivde pri naših ljudeh samih, ki ne nastopajo povsod tako, kakor bi bilo treba in kakor bi pravzaprav tudi morali. Če se Nemcu ne ljubi govoriti iz mrznje do nas slovensko, začnemo blebetati nemško. Sami jim kažemo prepogostokrat, da so oni nekaj več, nego mi. Celó omizje govori zaradi ene Nemke nemško! Ali ste že videli ali slišali, da bi se zgodilo narobe? Še nikoli! To grdo hlapčevsko navado, ki nam je prešla v meso in kri, moramo iztrebiti s koreninno vred. — Narodna zavest in ponos sta pa tudi potrebna, kadar kupujemo. Ogled si firmo, predno vstopiš. In ako dobiš pri Slovincu isto blago po isti ceni, kupi ga pri njem in ne podpiraj Nemca, ki se ti skriva pod slovenskim napisom. Obrtnikov slovenskih imamo dovolj in tudi nas je dovolj, da moremo od nas živeti. Od obrtnika se zahteva v prvi vrsti solidnost. Zatorej podpirajmo slovenske solidne obrtnike ter jih ne zavajajmo s tem, da jim ne damo dela, na pot nesolidnosti. Ali vidite kedaj prave Nemce, da podpirajo slovenske obrtnike in trgovce? Učimo se v tem oziru od Nemcev. Kedaj ste že videli, da bi nemško društvo naročilo kaj pri Slovincu. Nedavno pa smo opazili, da je Glasbena Matica naročila za neko koncertno gostovanje venec pri Nemki Welt, dasi je nekaj korakov vstran edina slovenska cvetličarna, ki se kljub zmožnosti, realnosti in primernim cenam še sedaj bori za obstanek v slovenskem Mariboru, med tem, ko poleg nje izhajajo še tri nemške cvetličarne prav dobro. Ni torej čuda, da je pri nas v marsikaterem oziru slabše, kakor bi bilo treba. Naše politične stranke se cepijo še nadalje. JSDS tlačijo notranji preprič in se cepijo v več frakcij, na JDS leži svinčena mora, SLS pa čaka, kake posledice bo imel Šusterslčev prihod. In kaj je z NSS? Ta posluša vabljive glasove od raznih strani in napol dremle med tem, ko bi imela najlepšo priliko, da bi si zavihala rokave in delala, delala. Kaj je vzrok temu mrtvili bodisi med posamezniki, kakor tudi v stranki sami? Izprašaj si vsak svojo vest in vsi glejmo, da preženemo to brezbržnost iz svojih vrst.

V Studencih pri Mariboru je bil na večer 21. junija velik dirindaj. V zrak so frčale rakete, topiči so pokali in godba je igrala, da je bilo kaj. Mislili smo, da delavstvo praznuje, ker je doseglo zvišanje plač in mu ne bo treba več stradati. Pa slišimo drugi dan, da temu ni tako, ampak gospod župan so imeli god, pa so jim priredili ožji prijatelji cel tak hrušč z bakljado. Naš gospod župan so sicer internacionalci, toda v dno duše zaveden Slovenec in državljani. Prav taki so tudi njihovi prijatelji. Zato pa je bilo slavlje *popolnoma nemško*. Radovedni smo, če v avstrijski republiki slavijo nemški internacionalci svoje župane v slovenskem jeziku, ker jih naši v slovenskem.

Dijak je padel z drevesa in se ubil. V koloniji je plezal na lipo v soboto četrtošolec Simonič iz Studencev. Naenkrat pa pade tako nesrečno, da obleži pri priči mrtev. Bil je eden najboljših dijakov mariborske gimnazije.

Dalmacija — Split. Našim demokratom so tukajšnji narodni socialisti tri v peti in se na vse načine zaletavajo v njihove voditelje. Tako so zadnji čas napadali podpredsednika stranke tov. Gjurenčiča, ki je napad krepko odbil in je priletela zausnica na gospode okoli »Pobede«. Tovariši! Neustrašeno in vztrajno naprej.

Tedenske novice.

Današnja številka se je zakasnila zaradi praznikov.

Plačajte naročnino! — Današnji številki je priložena položnica vsem naročnikom. Pri onih, ki so z naročnino v zaostanku in ki se za 3. četrtletje niso plačali naročnine, je na naslovu rdeče označen v dinarjih znesek, ki ga ima vsak naročnik plačati. — Prošimo vse, plačajte 1. julija gotovo, ker le na ta način bo mogel list uspevati. Naročnina znaša od 1. julija 3 dinarje na mesec. — Uprava.

S. S. D. N. Kljub silnemu razmetavanju denarja ne more in ne more ta demokratska cvetka uspevati. Vsako, še najumazanejšo sredstvo je dobro tem gospodom, da pridobe novih članov, a vseeno se ne da preslepiti. Tudi so prvi čas razposlali širom Slovenije cele kupe »Delavskega lista«, a če je kdo srečaval listonošo na ulici, je videl, da nosi cel kup takihle listov nazaj v Narodni Dom. Pa zakaj? Zato, ker so prišli »retour«. Sedaj so ti gospodje začeli z osebnim lovom. Srečajo na cesti brezposelnega reveža, pa hja k njemu in z medom namazane besede in obljuba podpore ter službe jim začasno poveča organizacijo za enega člana, toda član ostane tak revež le, dokler ne uvidi, da je nasel in da je hlapec vladnih podrepnikov. Pred dnevi me je neki tak delavec vpraševal po nekem gospodu, ki nosi »zlate« očale, je suh in ga je na cesti ogovoril in mu obljubil službo. Ker ni gospoda poznal po imenu, ne vem, če ga je dobil. Ja, naši najnovejši lovci so pa tiči. Kar na ulico in lovi reveže, čimveč jih dobiš — timvečja bo nagrada, saj fondov ne manjka in če je Jadranska banka zaprla vrata, jih bo pa druga odprla. Gospodje, ki slepite delavstvo, ki ste hlapci kapitalistov in ki ste politični kameleoni ala Zupanci, ne hajte kšetariti s trpin! Če nimate drugega dela, sestavljajte obračune in tuhtajte, kako boste vrnili Jadranski banki milijone. To je vaš posel, od delavstva roke proč!

Zaupnica dr. Žerjavu in nove bombe. — »Jutro« poroča svojim slepim backom o »enoglasnih« zaupnicah, ki jih dobiva dr. Žerjav na raznih zaupnih sestankih. Mi dr. Žerjavu in njegovim backom privoščimo to tolažilo. Vendar mu vse to ne bo nič pomagalo, kajti pripravljajo se, kakor čujemo, nove grozovite bombe, ki baje morajo mladodemokratsko kliko popolnoma razmesariti. Kaj bodo potem rekli zaslepljeni mladoliberalni backi, bomo videli? — Zaupnic gotovim gospodom gotovo ne bodo potem več dajali, ker jih ne bodo mogli. — Gospodom so namreč dobro znana skrivnostna pota preko državnih mej!

Batine! — »Delavski list«, glasilo mladodemokratske delavske »Unije« smrdi po buzer...stvu. Oprostite nam to na polpisano besedo! Toda tako pravi ta list v svoji 8. številki sam, ki nas povprašuje, če je tudi okrog našega lista ta smrad. — Drugega odgovora tem gospodom na njihovo vprašanje ne damo, pač pa jim zagotavljamo, da bomo nadaljevali z razdeljevanjem batin, ki jih bo še mnogo, mnogo, pa hudih, hudih!

Iz Dalmacije. — Split. Iz »Novega lista« izvem, da se je v Splitu otvorila narodno-socialistična čitalnica. K otvoritvi čitalnice je dospelo iz vseh krajev nebroj pristašev naše misli. Prostori čitalnice v kavarni »Zora« so bili prenapolnjeni. Predsednik Ivo Tartaglia je v daljšem govoru pozdravil navzoče in obrazložil veliko pridobitev, ki si jo je stranka zadobila z otvoritvijo te čitalnice. Pri otvoritvi so govorili še tov. Mate Janko, Milorad Gjurenčič in Josip Markota, ki je v stvarnih in lepih besedah razjasnil program NSS, ki je in bo ostala zaščitnica malih ljudi in je pri tem stranka najbolj čistih rok. Vsi govorci so bili sprejeti z burnim pritrdjevanjem. — Na otvoritvi se je nabrala precejšnja svota za zastavo narodnih-socialistov, katero bodo narodni socialisti v najkrajšem času razvili in ki jih bo potem vodila v vse politične boje. — Čitalnica je preskrbljena z vsemi časopisi in je cel dan odprta ter na razpolago članom in prijateljem NSS. Istotam se nahaja tajništvo Nar. soc. stranke za Dalmacijo. — Toliko iz »Novega lista«. Mi moramo bratom Spličanom čestitati na tej kulturni pridobitvi in se je z njimi skupno veselimo. Vztrajno, prijatelji, naprej, naše vrste se širijo, ker je naš prapor čist in naša ideja zdrava.

Naročajte „Novo Pravdo“!

so prav žalostni, ker ne morejo trditi, da so zavzeli prvovrstno trdnjavo.

1. avgust. Prvi jesenski dan, hladno in deževno. Sedaj bo čas pripraviti se na zimsko vojno in vreči Nemce iz Rusije. Neuspehom menda ni vzrok pomankanje streliva, temveč je iskati vzroke nekje drugje.

23. avgust. Na fronti »vse po starem«, zato pa »pametna beseda« našega ljubljenelega carja na konferenci, ki se je vršila v svrhu državne obrambe. »Notranjim nesoglasjem mora biti konec in naši uspehi na zunaj se bodo zboljšali.« Bog pomagaj našemu ljubljenelemu carju. Njegova Visokost je odpovala na fronto.

9. september. Preselili smo se v novo stanovanje. Veliko stvari, ki se jih je nakopičilo tekom let, spraviti in urediti biblioteko, mi bo dalo mnogo dela.

10. september. V stanovanju je vse narobe. Vreme je toplo in suho. Nemci skušajo prodreti našo fronto.

11. september. Po mestu se govori, da bo Polivanov odstopil. Čas je, da se odstrani človeka, ki v kljub vojski ne pozna nič drugega, kakor osebne boje in kljubovanje.

Časopis »Nakanunje« pristavlja: »Tako izgleda približno cel dnevnik. Uspehi na fronti ribjega lova ga ne za-

Iz stranke.

Kraj. org. NSS v Mariboru sklicuje za prihodnji teden sledeče sestanke in sicer: v sredo dne 5. julija v gostilni g. Prali, v Krčevini, v četrtek dne 6. julija v gostilni I. Lorber, Ptujška cesta števil. 19. in v soboto dne 8. julija v gostilni g. Vlahoviča na Aleksandrovi cesti števil. 40. Začetek sestankov na vseh treh krajih ob 8. (20.) uri zvečer. Dolžnost vseh članov in somišljenikov je, da se teh sestankov v svrhu poglobljenja pojmovanja o narodnem socializmu gotovo udeleže. — K. Zmuderl, tajnik.

Ustanovni občni zbor NSS v Šmarjah pri Jelšah. V nedeljo dopoldne se je vršil v Šmarjah pri Jelšah ustanovni občni zbor krajevne organizacije NSS. Na občnem zboru so se zbrali pristavi in prijatelji iz cele okolice in kaj navdušeno pozdravili to ustanovitev. Na občnem zboru je poročal tov. Dobovišek iz Celja in obrazložil program NSS ter žel za svoja izvajanja burno pritrjevanje. Pri volitvah je bil izbran sledeči prvi odbor: predsednik tov. Stojan Martin, mizarški mojster; podpreds. tov. Sodin Blaž, posestnik; tajnik tov. Jančigaj Zdravko, priv. uradnik; blagajnik tov. Tlačer Ivan, kovaški mojster; odborniki: tov. Zgomba Anton, železničar; Resnik Ivan, posestnik, Franc Josip, gostilničar, Jug Valentin, železničar, Bricej Ivan, čevljarški mojster in Gajšek Josip posestnik. Novi odbor najtopleje pozdravljamo in mu želimo mnogo uspeha ter ga vabimo k neustrašenemu delovanju. V boj, tovariši, za pravične zahteve teptanega ljudstva. Na delo vsi, ki vas je ljudstvo izvolilo. Na delo za narodno-socialistično misel!

Narodno-socialna zveza.

Delegatsko zborovanje in proslava 10 letnice Narodno-socialne Zveze v Litiji.

V nedeljo 25. t. m. je slavilo narodno delavstvo svoj praznik. Ta dan se je vršilo delegatsko zborovanje in proslava 10 letnice NSZ v Litiji. Vrli Litijčani so okrasili pot od koledvora do zborovališča kar najlepše. Visoki mlaji in slavoloki so pozdravljali prihod delegatov, ki so prihitali na zborovanje iz vseh krajev Slovenije. Ker je bil delegatski zbor obenem tudi proslava 10 letnice prinašamo potek zborovanja v celoti.

Točno ob pol 10. uri odprl predsednik tov. Juvan zborovanje in pozdravi vse delegate. Posebno pozdravlja zastopnika Narodno-socialistične stranke tov. Rudolfa Esta, in zastopnika mladinskega društva »Bratstvo« tov. Rudolfa Velepča. Povdarja, da slavi Nar.-soc. Zveza letos svojo 10 letnico in želi naj se zborovanje vrši v tem znamenju. Takoj uvodoma se spomni prvega strokovnega tajnika umrlega tovariša Slavoj Škerta in umrlega odbornika tov. I. Nedveda, kakor tudi vseh ostalih umrlih članov in prosi, naj jim zborovalci izkažejo posebno čast s tem, da vstanejo s sedežev. Zborovalci vstanejo in zakličejo »Slava!«. V svojem pozdravnem govoru se dotakne predsednik razvoja NSZ in prvega koraka k delavski organizaciji, ki ga je narodno delavstvo izvršilo s tem, da je pred 15. leti ustanovilo narodno-delavsko organizacijo. Oriše delo Zveze, ki je posvetila vso pažnjo tudi mladinskemu gibanju in ustanovila iz svojih vrst mladinsko organizacijo, ki še dandanes obstoja pod imenom

»Bratstvo«. Zveza je na svoji poti naletela na marsikatero zapreko, katero je morala z žrtvami premagati. Naša pokojna državna uprava je videla v Narodno-socialni Zvezi močnega nasprotnika in jo je pritiskala, kolikor in kakor je le mogla. Takoj ob izbruhu vojne je modra vlada ustavila vsako delovanje NSZ in za večjo sigurnost vpoklicala vse njene voditelje v vojaško službo, med tem ko je vsem ostalim organizacijam pustila svobodne roke in nemoteno delovanje. Nevarna je postala naša Zveza avstrijski vladi s tem, da je imela od prvega početka najožje stike z brati Čehi, v katerih je imela svoje učitelje, za kar jim mora biti posebno hvaležna.

Leta 1917 nam je vlada po nešteti prošnjah in intervencijah vseeno dovolila zopet redno poslovanje. Takoj so se vsi voditelji poprijeli dela, ki so ga morali radi pomanjkanja prostorov izvrševati po raznih kletih in privatnih stanovanjih in to toliko časa, da so poživele vse podružnice. Jeklena volja in vztrajnost je pomagala takratnim voditeljem, da so spravili Zvezino poslovanje v pravi tir. Zveza je imela nesheto bojov z raznimi dragimi organizacijami, a je vse te boje častno premagala.

Člani Zveze so bili in ostali neustrašeni proti vsem napadom s strani soc. demokratov, kakor tudi »črne garde« klerikalcev. Zveza se ni nikoli posluževala nasilnosti in upoštevanja vredno je zabeležiti, da je dosegla vse uspehe brez nasilstev. Omenja, da ima Zveza 26 podružnic in 11 plačilnic. Skupno 31 organizacij. Članstva je bilo vpisanega v teku teh let nad 8000. V svojem poročilu se je dotaknil tov. predsednik tudi delavskega položaja na Češkem, v Nemčiji in v Rusiji. Omenil je tudi boj za delavsko zbornico in malomarnost današnje kapitalistične vlade, ki onemogoča redno poslovanje te zbornice. Tudi se je dotaknil novega zakona o centralizaciji bolniških blagajen in zakona, ki določa za celo državo eno samo blagajno bolniškega in nezgodnega zavarovanja, ki bo imela sedež v Zagrebu in v kateri odbor je vlada, kot delavskega zastopnika imenovala bančnega uradnika Lovšina in bančnega ravnatelja Praprotnika ter predlaga, da izreče zbor svoj najodločnejši protest proti takemu postopanju. Protest se je soglasno sprejel. Tov. predsednik je svoje poročilo končal s pozivom naj se vrste narodnega delavstva strnejo v močno in enotno fa'ango, ki naj privede teptano delavstvo do zmage. Končal je s klicem: »Tovariši, z delom do zmage!« (Burno ploskanje in pritrjevanje).

Po predsednikovem pozdravu in poročilu se je oglašil k besedi tov. Branko Kozinc, ki je v izbranih besedah orisal trnjevo pot, ki jo je imela Zveza od početka do današnjega dne. Orisal je nesehčno požrtvovalnost in neumorno delavnost 10 letnega predsednika NSZ tov. Juvana, ki je obenem z Zvezo jubilar in mu v imenu upravnega odbora in celokupnega članstva najpristršeje čestita. (Burne ovacije predsedniku.) Čestitala je tudi vsem onim stariim odbornikom, ki so v najtežjih dneh stali ob strani predsedniku in privedli Zvezo na tako višino, da je Nar. soc. Zveza danes ena najmočnejših in najbolj discipliniranih delavskih organizacij. Konča z apelo na predsednika tov. Juvana, naj še nadalje vztraja na svojem mestu in bo voditelj močne delavske armade. (Nove ovacije predsedniku.)

V imenu načelstva Nar. soc. stranke se je prijavil k besedi tov. Rudolf Est, ki

je prinesel zborovalcem iskrene čestitke in pozdrave načelstva in izrekel željo naj organizacija nadaljuje svojo pot, ne oziraje se na sovraže levo in desno.

Kot zastopnik mladinskega društva »Bratstvo« se je oglašil k besedi podpredsednik tov. Rudolf Velepč, ki je ravnotako prinesel zborovalcem pozdrave delavske mladine in čestitke k desetletnici. Obenem pa tudi prošnjo naj Nar. soc. Zveza tudi nadalje ohrani simpatije do delavske mladine in ji posveča vso pažnjo in naj jo tudi vnaprej podpira. Pozdrave obeh zastopnikov so zborovalci spremljali z burnim ploskanjem.

Tov. strok. tajnik Kravos precita zapisnik delegatskega zborovanja leta 1921, katerega so zborovalci sprejeli brez ugovora. Za zapisničarja današnjega zborovanja je predsednik imenoval tov. Kravosa in za overovatelje zapisnika tov. Bizjaka in Stoparja.

Kot druga točka dnevnega reda je sledilo poročilo tajnika, katerega je podal tovariš Al. Treiber.

Tajniškemu poročilu je sledilo poročilo strokovnega tajnika tov. V. Kravosa. (Poročilo priobčimo prihodnjici.)

Obe poročili sta bili soglasno in z velikim odobravanjem sprejeti.

Blagajniško poročilo je v nenavzočnosti tov. blagajničarke podal strok. tajnik tov. Kravos. Iz njega je bilo razvidno, da je imela Zveza vsega denarnega prometa — K 238.951,52 in sicer dohodkov K 120.231,80, stroškov pa K 118.719,92, od katerih odpade na bolniške in brezposelne podpore K 48.164,33, na druge izdatke ter upravne stroške pa K 70.555,39. Poročilo je bilo soglasno sprejeto ter podeljen na predlog člana nadzorstvenega sveta tov. Stoparja, ki je pregledal knjige in jih našel popolnoma v redu, blagajniku in upravnemu odboru absolutoriji.

Po poročilih vseh funkcionarjev so se vršile volitve predsedstva. Izvoljeni so bili skoro soglasno: Predsednik tov. Rudolf Juvan, tajnik tov. Al. Treiber, blagajnik tov. Leopold Žorž. V upravni odbor so bili izvoljeni tov. Albin Tome, L. Pust, Ivan Fabčić, Josip Mencin, Anton Brandner in Anton Merlak iz Ljubljane; Luka Bizjak in Ivan Prebil iz Litije; Lovro Trebušak iz Zagorja; Vinko Derča in Franc Prišlan iz St. Pavla; Konrad Zmuderl iz Maribora; Jože Požun iz Sevnice; Anton Čufar iz Jesenice; Ivan Mohorič iz Žirov in tov. Čampa iz Ribnice. Za namestnike upravnih odborov pridejo tov. onih podružnic, ki niso bile zastopane na zborovanju. Pri volitvah v nadzorstveni svet so bili soglasno izvoljeni tov.: Davorin Stopar in Branko Kozinc iz Ljubljane; tov. Marija Tišler iz Litije in Julija Hace iz Zagorja.

Po volitvah je tov. Kozinc utemeljeval odborov predlog, da se dosedanjí članski prispevki in podpore pretvorijo iz kronske v dinarsko vrednoto. Predlog je bil načeloma sprejet z dodatnim predlogom, da se pozovejo vse podružnice, ki naj se izrečejo da se s pretvorbo v dinarsko vrednoto strinjajo ali so proti isti. Rok izjav poteče s 5. julijem in je predlog pravnoveljaven, če se za njega izreče večina podružnic. Podružnice, ki ne bi do 5. julija vpsale svoje izjave, se smatra, da soglašajo. Z 10. julijem bi se pričelo s pobiranjem prispevkov v dinarski veljavi, a z izplačilom dinarskih podpor bi se pričelo šele s 1. januarjem 1923

Predlog in dodatni predlog soglasno sprejeta.

Sprejme se soglasno predlog tov. Trebušaka naj se prihodnji občni zbor v letu 1923 vrši o binkoštnih praznikih v Zagorju.

Pri slučajnostih se kot prvi oglašil k besedi tov. Žorž, ki stavi predlog, da bodi vsak član NSZ obvezen naročnik »Nove Prave«. Po debati, katere so se udeležili tov.: Zmuderl, Bizjak, Kravos, Trebušak in Kozine se predlog tov. Žorža enoglasno sprejme in se upravnemu odboru prepusti tehnično izvršitev predloga.

Tov. Kravos predlaga naj se z zborovanja pošlje bratom Čehom in sicer »Česki Obec Delnicki« pozdravna brzojavka. Soglasno sprejeto.

Tov. predsednik je ob 1. uri popoldne zaključil zborovanje s pozivom na vztrajno delo. Krasno uspelo zborovanje so zborovalci zaključili s tem, da so stoje zapeli »Lepo našo domovino«.

Popoldne se je vršila na obsežnem vrtni restavraciji »Pri pošti« krasno uspela veselica. Na veselici je sodeloval polnoštevilen tamburaški zbor »Bratstva«. Slučajno se tam nahajajoči kvartet pevcev ZJŽ je zapel par prav lepih domačih pesmic in s tem spravil vse prisotne v najboljše razpoloženje. Kaj pridno je delovala šaljiva pošta in zaljubljeni so poskušali srečo pri ameriški ženitvi. Sklenjenih je bilo več ameriških porok. Zabava se je vršila neprisiljeno in pristrčno.

Delavstvo je pokazalo, da si želi po delu tudi nekoliko razvedrila. Zborovanje in veselica sta pokazala, da so čete NSZ enotne in dobro organizirane. 10 letnica Zveze je končala kar najsijajneje.

Živela Narodno-socialna Zveza!

Izdaja konzorcij »Nove Prave«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. Glavni in odgovorni urednik: Vladimir Kravos, uradnik, Ljubljana.

M. Kuštrin Ljubljana.

Tehniško in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti na drobno in debelo. Velika zaloga vseh vrst gumij, kolesne in avtomobilske pneumatike. Glavno zastopstvo polnogumijastih obročev iz tovarne »Walter Martiny« Na razpolago je hidravlična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta števil. 2. Telefon št. 588. Brzjojevi: Kuštrin Ljubljana.

Podružnice:

Ljubljana, Dunajska cesta 20. Telefon št. 470. Maribor, Jurčičeva ulica 9. Telefon št. 133. Beograd, Knez Mihajlova ulica števil. 3.

Kdor hoče imeti res s praviimi predvojnimi barvami prepleskano hišo, naj se obrne edino le na domačo tvrdko

Tone Malgaj

pleskar in ličar

Ljubljana,

Kolodvorska ulica števil. 6.

Zaloga čevljev

lastnega izdelka

DRAGOTIN ROGLIČ, Koroška cesta 19, MARIBOR

komisijska zaloga pri Betki ešnik. Gosposka ulica 14.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 50 (v lastnem poslopiju).

Brzojavke: Kredit Ljubljana

Telefon števil. 40, 457 in števil. 548

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.